

Sygn. akt I CZ 77/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa P. P. Spółki z o.o. w W.
przeciwko S.-P. P. Spółce z o.o. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 listopada 2014 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego
z dnia 27 marca 2014 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Po rozpoznaniu apelacji powoda P. P. sp. z o.o. w W. Sąd Apelacyjny, wyrokiem z dnia 27 marca 2014 r., uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji w części oddalającej powództwo o zapłatę przez pozwanego S.-P. P. sp. z o.o. w W. kwoty 2.597.734,21 zł wraz z ustawowymi odsetkami: - od kwoty 2.259.971,92 zł od dnia 19 września 2009 r. do dnia zapłaty, - od kwoty 140.760,35 zł od dnia 23 marca 2011 r. do dnia zapłaty, - od kwoty 197.001,94 zł od dnia 25 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz co do rozstrzygnięcia o kosztach procesu i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.

Orzeczenie co do uchylonej części wyroku wiązało się z przyjęciem przez Sąd Apelacyjny, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Nietrafne bowiem było stanowisko tego Sądu, że bezprzedmiotowe dla oceny zasadności potrącenia przez pozwanego z kwoty wynagrodzenia należnego powodowi było przedstawienie przez pozwanego umowy między nim a podmiotem trzecim, która wskazywałaby zobowiązanie pozwanego oraz dokumentów księgowych, z których wynikałoby, że kwoty takie zostały przez pozwanego uiszczone. Okoliczność, czy koszt taki został przez pozwanego poniesiony i czy istniała podstawa do potrącenia kwoty 2.597.734,21 zł ma istotne znaczenie dla sprawy. W tym kontekście budzi także zastrzeżenia ocena opinii biegłego. Sąd nie odniósł się bowiem, przy pominięciu tej kwestii w opinii biegłego, do zarzutu powoda kwestionującego dokonane przez pozwanego potrącenie. Uchybienia w zakresie postępowania dowodowego, polegające na pominięciu szeregu wniosków dowodowych, powodują, że wyrok został wydany przedwcześnie bez wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy mających znaczenie dla rozstrzygnięcia. Niezasadne w okolicznościach sprawy pominięcie środków dowodowych powołanych przez powoda, prowadziło w konsekwencji do stwierdzenia niedokonania ustaleń potrzebnych do rozstrzygnięcia sporu pomiędzy stronami i uniemożliwia merytoryczne rozstrzygnięcie na tym etapie postępowania. Stąd też Sąd drugiej instancji na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w opisanym zakresie.

W zażaleniu na wyrok Sądu Apelacyjnego w części uchylającej wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazującej temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania pozwany zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c., tj. błędne jego zastosowanie polegające na: 1) uznaniu, iż ewentualne uchybienia w postępowaniu dowodowym, polegające na nieprzeprowadzeniu dowodu z tzw. Umowy Franczyzy z dnia 1 stycznia 2000 r. zawartej pomiędzy G.R.O. a pozwaną („Umowa Franczyzy”) oraz z dokumentów księgowych, potwierdzających uiszczanie opłat z tytułu tejże umowy (tzw. kosztów franczyzy), stanowią o nierozpoznaniu istoty sprawy, w sytuacji, w której Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, iż spór dotyczy rozliczenia tzw. opcji PUT określonej w umowie z dnia 10 maja 2004 r. pomiędzy pozwaną a powódką („Umowa”) oraz kwestii tego, czy koszty franczyzy mogą być zaliczane przez pozwanego do którejś z kategorii kosztów wskazanych w tzw. załączniku ZRA do Umowy, a następnie przeprowadził w tym zakresie postępowanie dowodowe i szczegółowo ustosunkował się do żądania pozwu; 2) uchyleniu przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu Okręgowego z powodu „niedokonania ustaleń potrzebnych do rozstrzygnięcia sporu pomiędzy stronami”, podczas gdy taka sytuacja nie mieści się w hipotezie art. 386 § 4 k.p.c. Pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z obowiązującym w polskim prawie procesowym modelem apelacji, w sytuacji, w której zarzuty skarżącego okażą się zasadne, sąd drugiej instancji powinien wydać orzeczenie reformatoryjne (art. 386 § 1 k.p.c.). *A contrario* rozstrzygnięcie kasatoryjne może być stosowane jedynie wyjątkowo wówczas, gdy spełniona zostanie chociaż jedna z wyszczególnionych w przepisach przesłanek, pozwalających sądowi drugiej instancji na uchylenie zaskarżonego orzeczenia (art. 386 § 2, 3 i 4 k.p.c.).

Z uzasadnienia orzeczenia Sądu Apelacyjnego wynika, że przyczyną uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji we wskazanej części było w pierwszej kolejności nierozpoznanie istoty sprawy. Jednocześnie podniesienie przez Sąd drugiej instancji wystąpienia uchybień w zakresie postępowania dowodowego prowadzących do niedokonania ustaleń potrzebnych do rozstrzygnięcia sporu zdaje

się wskazywać, że Sąd ten, wydając orzeczenie kasatoryjne, odwołał się także do drugiej przesłanki z art. 386 § 4 k.p.c. (wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości).

Wbrew ocenie Sądu Apelacyjnego, należy podzielić zasadność zarzutu pozwanego, że w badanej sprawie nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Analiza uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego pozwala bowiem na przyjęcie, że Sąd ten badał, czy według łączącej strony umowy pozwany mógł pomniejszyć wysokość należnego powodowi wynagrodzenia o określone, sporne, koszty franczyzy, nadto odniósł się merytorycznie - wskazując, że nie ma to znaczenia dla wzajemnych rozliczeń stron - do kwestii konieczności wykazania przez pozwanego wysokości zapłaconych tych kosztów. Odmierna ocena Sądu drugiej instancji znaczenia prawnego tej ostatniej okoliczności, skutkująca koniecznością dokonania w sprawie dodatkowych ustaleń faktycznych, nie oznacza jednak nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem sprawy lub zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania, pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę, rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie, nie rozważył wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych, czy prawnych mających znaczenie dla oceny zasadności roszczenia powoda (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, nr 3, poz. 36, z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ. z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.).

Oceny, że nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nie uzasadniają wszelkie inne wady rozstrzygnięcia dotyczące naruszenia prawa materialnego czy procesowego. W szczególności nie uzasadniało uchylenia przez Sąd Apelacyjny wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu niewzięcie przez ten Sąd pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpatrzenia sprawy lub nierozważenie wszystkich okoliczności (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca

2011 r., III CSK 330/10, nie publ.), czy też stwierdzone wady w ocenie dowodu z opinii biegłego sądowego. Jak trafnie wyjaśniono to w orzecznictwie (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, nie publ., z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 129/12, nie publ., z dnia 21 listopada 2013 r., III CZ 51/13, nie publ. oraz z dnia 21 października 2014 r., III PZ 9/14, nie publ.), nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego nie może stanowić podstawy do wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego, a jedynie konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, tj. gdy sąd pierwszej instancji nie przeprowadził w ogóle żadnego postępowania dowodowego albo przeprowadził dowody wyłącznie na okoliczności nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy, względnie, gdy uchybienia formalne sądu pierwszej instancji powodują potrzebę powtórzenia przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego w całości. Nie jest więc wystarczającą podstawą uzasadniającą uchylenie zaskarżonego wyroku sądu pierwszej instancji wskazana przez Sąd Apelacyjny konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego obejmującego część dowodów bezzasadnie pominiętych przez Sąd pierwszej instancji w celu ustalenia dodatkowych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia o zasadności dochodzonego powództwa. Tego rodzaju sytuacji nie oznacza bowiem, że postępowanie dowodowe należy przeprowadzić w całości, co jest drugą z wymienionych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłanek uzasadniających wydanie przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania zażaleniowego przed Sądem najwyższym orzeknie Sąd wydający orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 108 § 1 k.p.c.